Zekât Kimlere Verilir (Tevbe Suresi 60. Ayet), Kimlere Verilmez ve Sadaka İbadeti (Sadaka-i Cariye, Fıtır Sadakası / Fitre) (8.2.2)

Tevbe suresi 60. ayette açıklanan zekât verilecek sekiz sınıfı ve bakmakla yükümlü olunan yakınlara (usûl, fürû, eş) zekât verilemeyeceğini ayırt eder. · Zekât ve sadaka ibadetlerinde riya (gösteriş) ile başa kakmadan kaçınma ilkelerini Bakara suresi 264-267. ayetler ışığında değerlendirir. · Sadaka, fıtır sadakası (fitre) ve sadaka-i cariye kavramlarını dini hükümleri ve toplumsal faydaları bakımından karşılaştırır.

HATIRLAYALIM

- Tevbe suresi 60. ayete göre zekât yalnız 8 sınıfa verilir: Fakirler (nisap malı olmayanlar), miskinler (hiçbir geliri olmayan düşkünler), zekât memurları (âmiller), müellefe-i kulûb (kalpleri İslam'a ısındırılacaklar), köleler (rikâb), borçlular (gârimîn), Allah yolunda olanlar (fî sebîlillâh) ve yolda kalanlar (ibnü's-sebîl).
- Kişi bakmakla yükümlü olduğu «usûlüne» (anne, baba, dede, nine), «fürûuna» (çocuklar, torunlar) ve «eşine» zekât/fitre veremez; ancak yoksul olan kardeş, teyze, hala, amca ve dayı gibi yan soy akrabalarına zekât vermesi önceliklidir.
- Bakara suresi 264-267. ayetlere göre yardımlar ihlasla (Allah rızası için) ve malın iyisinden yapılmalı, başa kakmak ve gösteriş (riya) ile boşa çıkarılmamalıdır.

1 EŞLEŞTİRME

Tevbe suresi 60. ayette geçen zekât verilecek sınıfları tanımlarıyla eşleştiriniz.

a 1. Miskinler (Düşkünler)

c 2. Gârimîn (Borçlular)

d 3. İbnü's-Sebîl (Yolda kalanlar)

b 4. Müellefe-i Kulûb

a) Geçimini sağlayacak hiçbir malı ve kazancı bulunmayan kimseler

b) Kalpleri İslam dinine ısındırılmak istenen kimseler

c) Asli ihtiyaçları dışında malı kalmayıp borcunu ödeyemeyenler

d) Yolculukta parası tükenip memleketine dönemeyen yolcular

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Akrabalık şemasında nisap miktarı malı bulunan Kerem Bey'in yakın çevresi gösterilmiştir. İslam fıkhına göre Kerem Bey ihtiyaç sahibi olan bu yakınlarından

Bakmakla Yükümlü Oldukları
- Usûl: Anne · Baba · Dede
- Fürû: Oğul · Kız · Torun
- Eş (Karı-Koca) -> VERİLMEZ

Yan Soy Yakın Akrabalar
- Kardeşler (Abla · Ağabey)
- Amca · Hala · Dayı · Teyze

Yoksul iseler -> VERİLİR

(A) Öz babasına ve üniversitede okuyan oğluna

(B) Kız kardeşine ve köyde yaşayan amcasına

(C) Annesine, dedesine ve kendi eşine

(D) İlkokula giden torununa ve öz annesine

3 KISA CEVAP

Durum kartında memleketi Bursa'da fabrikası ve evi bulunan zengin bir iş insanının, iş gezisi için gittiği şehirde cüzdanını çaldırıp parasız kaldığı belirtilmiştir. Bu kişiye Tevbe suresi 60. ayete göre hangi sınıf

Memleketindeki Durumu
Bursa'da evi ve fabrikası var
(Nisap miktarı mal sahibi)

Yolculuktaki Durumu
Çantası çalındı, parası bitti
Tevbe 60 Sınıfı: ?

«İbnü's-Sebîl (yolda kalmış yolcu)» kapsamında zekât verilir; çünkü memleketinde zengin olsa bile o an.

4 TABLOYU TAMAMLA

İnfak ve yardımlaşma kartlarındaki ibadet türlerinin dini hükmünü (Farz, Vacip, Sünnet) ve temel özelliğini tabloya yazınız. İlk satır örnektir.

1. Zekât İbadeti
Yıllık malî ibadet · Farz

2. Fıtır Sadakası
Ramazan şükrü · Hükmü: ?

3. Genel Sadaka
Maddi-manevi iyilik · Hükmü: ?

4. Sadaka-i Cariye
Kalıcı hayır eseri · Hükmü: ?

Yardımlaşma İbadeti	Dini Hükmü	Temel Özelliği ve Zamanı
1. Zekât İbadeti	Farz	Nisap miktarı maldan yılda bir kez verilir
2. Fıtır Sadakası (Fitre)	Vacip	Ramazan Bayramı namazından önce verilir
3. Genel Sadaka (Tebessüm vb.)	Sünnet	Zaman ve zenginlik şartı olmadan her an yapılır
4. Sadaka-i Cariye (Okul/Çeşme)	Sünnet	Ölümden sonra da sevabı kesintisiz devam eder

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Zekâtın verileceği kişiler ve sadaka çeşitleriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Tevbe suresi 60. ayetin başında geçen «sadakalar» kelimesi, ayet sonunda «Allah'tan bir farz olarak» buyurulduğu için zekâtı ifade eder.	☑	☐
Zengin bir kadın, ticari işleri bozulan ve borçlanan kendi eşine zekâtını verebilir.	☐	☑
Fıtır sadakasının (fitrenin) alt ölçüsü, bir kişinin bir günlük normal gıda ihtiyacı tutarıdır.	☑	☐
Sadaka ibadetinin geçerli olması için mutlaka nakit para veya altın şeklinde verilmesi şarttır.	☐	☑
İhtiyaç sahiplerinin onurunu korumak ve riyadan uzak durmak için yardımların gizlice verilmesi daha faziletlidir.	☑	☐

6 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerde boş bırakılan yerleri kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

fürû · fıtır · infak · riya · öşür

1. Müslüman'ın Allah rızasını kazanmak amacıyla kendi malından harcama yapmasına genel olarak **infak** denir.
2. Kişinin çocukları ve torunları gibi bakmakla yükümlü olduğu alt soy akrabalarına İslam hukukunda **fürû** adı verilir.
3. Yardımları Allah rızası için değil, insanların övgüsünü kazanmak ve gösteriş yapmak için vermeye **riya** denir.
4. Ramazan ayına ve bayrama sağlıkla kavuşmanın şükrü olarak verilen vacip sadakaya **fıtır** sadakası denir.

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Bakara suresi 264. ayet panosunda anlatılan «üzerinde biraz toprak bulunan ve sağanak yağmur altında toprağı akıp giderek çırılçıplak kalan sert kaya»

(A) Zekât verirken önce yakın çevredeki yoksul akrabalardan başlanması

(B) İhtiyaç sahiplerine yapılan yardımların kimseye duyurulmadan gizlice ulaştırılması

(C) Yapılan iyiliğin başa kakılması, gönül kırılması ve gösteriş (riya) amaçlı harcama yapılması

(D) Toprak ürünlerinin zekâtının hasat mevsiminde bekletilmeden ihtiyaç sahiplerine dağıtılması

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle vefattan sonra da sevabı kesilmeyen kalıcı hayır türünün adını bulunuz.

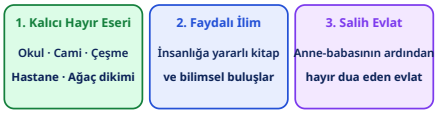
Kişinin zekât veremeyeceği anne, baba, dede ve ninesini kapsayan üst soy kavramı	U S **Û** L
Zekâtları toplamak ve dağıtmakla görevlendirilen memurlara verilen ad	**Â** **M** İ L
Özgürlüğüne kavuşmak isteyen köle ve esirleri ifade eden kavram	R İ K **Â** B
Yardımların yalnız Allah rızası için samimiyetle yapılmasını anlatan kavram	**İ** H L A S
Zekât verilecek sekiz sınıfın açıklandığı Kur'an-ı Kerim suresi	T E V B **E**
Fıtır sadakasının halk arasındaki yaygın adı	F İ T R **E**

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

ÛMRİEE

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Hadis-i şerif panosunda yer alan «İnsan ölünce üç şey dışında ameli kesilir...» ilkesine göre, aşağıdaki davranışlardan hangisi «sadaka-i

(A) Bir kişinin yalnız kendi evinin salonuna lüks koltuk takımı satın alması

(B) Mahalledeki öğrencilerin yararlanması için kalıcı bir kütüphane ve okul yaptırılması

(C) Tıp öğrencilerinin yüzyıllarca okuyup faydalanacağı bilimsel bir eser yazılması

(D) Kurak bir köy yolunun kenarına yolcuların su içmesi için hayrat çeşmesi inşa edilmesi

10 SIRALAMA

İnfak adabı şemasında verilen zekât ve sadaka verme sürecindeki ilkeleri hazırlıktan teslim aşamasına kadar 1'den 4'e doğru sıralayınız.

1 Niyetin yalnızca Allah'ın (cc) rızasını kazanmak üzere halis tutulması ve gösteriş düşüncesinden arındırılması

2 Verilecek yardımın helal kazançtan, kişinin kendisinin de beğeneceği temiz ve kaliteli mallardan seçilmesi

4 Teslim esnasında muhtaç kişinin onurunun korunması, gizliliğe özen gösterilmesi ve iyiliğin asla başa kakılmaması

3 Yardım ulaştırılırken yakın çevredeki yoksul akraba, komşu ve ihtiyaç sahiplerine öncelik verilmesi

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Zekât ile sadaka ibadetlerinin karşılaştırıldığı ven diyagramı panosuna göre aşağıdaki yargılardan hangisine **ulaşılamaz?**

(A) Her iki ibadet de toplumdaki sevgi, kardeşlik ve sosyal dayanışma bağlarını güçlendirir.

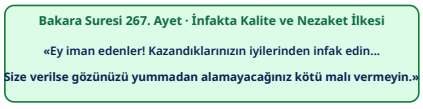
(B) Zekât yalnızca dinen zengin sayılanlara farz iken, sadaka zengin-fakir herkes tarafından yapılabilir.

(C) Sadaka hem maddi yardımlarla hem de güzel söz ve tebessüm gibi manevi davranışlarla gerçekleştirilebilir.

(D) Fıtır sadakası ve genel sadakalar yılda yalnızca bir kez Kurban Bayramı günlerinde verilmek zorundadır.

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Bakara suresi 267. ayet kartında yer alan «...Size verilse gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı hayır diye vermeye kalkışmayın...» ilkesinin zekât ve

Yardım yapılırken eskimiş, bozuk veya değersiz mallar değil. temiz, sağlam.